

Grund der dunklen Flecken der Unterseite bestimmt als solchen erkennen konnte. Die Oberseite war gelblich weiss. Am 22 Okt. befand sich derselbe noch an der nämlichen Stelle, ebenso am 14 November. Am 7 März 1925 war er schon zurückgekehrt und wieder im Pentezug. Ich erkannte ganz bestimmt das nämliche gelblich angeflogene Exemplar, welches ich im vorangehenden Herbste beobachtet.

Etwa 2 Klm. von diesem entfernt entdeckt ich an diesem Tage noch einen Albino von *A. albifrons* inmitten einer ungeheuren, 300.000 Köpfe zählenden Gänseschaar. Dieser Vogel war noch weisser und konnte ich nur an der Oberseite einige schmutziggraue Federn wahrnehmen. Beide Vögel waren ganz ausserordentlich vorsichtig und hielten sich immer in der Mitte grosser Gänseschaarren auf, so dass eine Annäherung derselben unmöglich war.

Im Herbste 1925 begab ich mich nur zweimal, am 5 Okt. und 10 Nov. auf das Hortobágy, diesmal begegnete ich den weissen Gänsen nicht. Die Hirten versicherten mich jedoch, dass die weisse Gans in der zweiten Hälfte des des Oktobers im Pentezug gesehen wurde.

Vom 17-ten bis 28-ten März 1926 wurden die beiden weissen Gänse wieder im Pentezug Gesehen und beobachtete ich dieselben ebenfalls.

Aus den auf das Vorkommen der weissen Gänse bezüglichen Beobachtungen folgern wir, dass die Wildgänse auf ihren Wanderungen ganz bestimmte Wege einhalten und ihnen bekannte Plätze als Raststationen und zum längeren Aufenthalte wählen, ebenso wie es auch bestimmte Kranichherbergen gibt, welche während des Zuges ständig frequentiert werden.

Rómer Flóris madártani adatai a Bakonyból. (Die ornithologischen Daten von Fl. Rómer aus dem Bakony Gebirge.)

Irta: DR. DORNYAY BÉLA.

RÓMER FLÓRIS (1815—1889), a magyar archaeologia egyik uttörője, kezdetben természettudósnaak készült és irodalmi tevékenysége is eleinte főleg e téren mozgott. Egyik legjelentékenyebb alkotása e nemben „*A Bakony*, természetrajzi és régészeti vázlat“ címmel Győrött jelent meg 1860-ban. Ebben föld- és őslénytani és kisebb számu botanikai feljegyzések mellett, körülményeihez képest az állatvilág, főleg pedig a madarak kutatására kevesebb figyelmet fordíthatott. Ő csak az érdeklődést óhajtotta felkelteni a Bakony és annak természeti stb. nevezetességei iránt és még azon édes reményben ringatta magát, hogy az e téren mutatkozó nagy hiányokat természetbuváraink „nemsokára ki fogják pótolni és a Bakony érdekes

faunájával is gyarapuland a természettudomány“ (p. 11.). RÓMER reménye azonban sajnos még 65 év múlva sem vált valóra és nehéz közviszonyaink mellett annak beteljesülése is bizonyára csak a késő jövőnek van fenntartva.

Bár a közeli Balatonvidék és a Velencei-tó madárvilágát a sok kiváló tanulmány alapján elég jól ismerjük, a kettőjük közé eső Sárrét természeti stb. viszonyait pedig csak a legujabban vették szorgos kutatás alá természetbúváraink, tehát ornitológusaink is, — mégis a velük tőszomszédos Bakony-hegység avifaunájáról mindeddig édeskeveset, mondhatni semmit sem tudunk. Minthogy SCHENK JAKAB szerint többek közt Zala-¹ és Veszprém-megye is, — melyekben pedig a Bakony legnagyobb része fekszik, — madártanilag még teljesen „terra incognita“, azért azt hiszem nem lesz itt érdektelen felsorolni RÓMER-nek 1860-ból való s a szakemberek előtt ismeretlen, néhány töredékes adatát, bár azok legnagyobb része csak nagy általánosságban mozog s köztük fajilag pontosabban meghatározott adat csak alig 1—2 akad.

RÓMER szerint a Bakonyban „a madarak közül eltűntek ugyan a *fajdok*, azonban tudtomra még ezeknek is maradt fenn némi nyoma a sávolyi-puszta *fajdharasztja* nevü dülőjében.² A *sasfélék* ritkák, szintugy a nagy *hollók* is; gyakoribbak a *kúszók* közt a *fekete* és *zöld harkály*, a *szajkók*, *fenyvesek*; leginkább pedig a *zenérek* kedves és tarka serege az, mely az egyhangu erdők homályát vidítja“ (p. 11.)

„Az igmándi tavak (Komárom-vm.) egész esztendőn át bővelkednek *legritkább vizi madarakkal*, azonban mindeddig nem sikerült egy helymintát is azon sok ritkaságból látnunk“ (p. 35.) Majd RÓMER feddi a nemes urakat, akik nem akarnak adózni madarakkal a győri muzeumnak, mert közülök, ugy látszik, senki sem olvasá a „győrvidéki vadászat kedvelőkhöz“ irt felszólítását. „Komolyan szólva uraim!“ — folytatja tovább RÓMER (p. 36.) — „*vizi madarakban* nagy szükségünk van; önök egy *vadlúddal*, ritkább *kacsával*, *bukdár*ral kevesebbet esznek, — a tanuló ifjúságnak pedig és a természetkedvelő közönségnek folytonos élvezet szereznek!“

Bakonysá rkányon „feltűnő volt, hogy estve 6 óra tájban, 1859. aug. 10-én a *fecskék* megolvashatatlan számmal repkedtek körül a templom tornyát, mi mindig téli szállásukrai költözésük előjele szokott lenni, ez pedig rendszeren még csak egy hó múlva történik.“ (p. 38.)

Mórott „siettem Dr. SOLTÉSZ Miksa mintegy 30, igen szép — és némely ritkább példányokból álló — *madárgyűjteménye* megtekintésére. Ezen collegánk is európai hírü kipótolhatlan PETÉNYI-nk tanítványa. Előtted

¹) Zalában csak Keszthely vidéke van ornithologiailag kikutatva. SCH. J.

²) Bátorkő vára (ma a nép csak Pusztal-Palota néven ismeri), Mátyás király kedvelt vadásztanyája mellett is van egy Fajdas nevü hegy, mely kétségtelenül az egykor itt élt *fajdmadár* emlékét őrzi. V. ö.: DR. DORNYAY BÉLA: A Bakonyban. Turistaság és Alpinizmus. IX. 1919. 8. sz. p. 169.

(vagyis EBENHÖCH Ferenc, Koronczó orniszának leirója előtt, Dr. D. B.) érdekes lesz, miszerint a *kanalas gém*, a *nagyfüles bagoly*, a *lármas sas*, a *sziklai rigó* Gánth-ról és a Gaja-völgyéből kerültek a lelkes orvos ur gyűjteményébe“ (p. 41.)

Isztimérről vizmosásokon és mészkőtorlaszokon át nem csekély kiterjedésű magaslatra ért RÓMER (körülbelül a Baglyashegy környékén, Dr. D. B.) és „itt hallottam először az idén a virgonc *cinkék* cserrenéseit, míg a hasznos *harkályok* fütyürészésükkel és a fatörzsek hol közelebbi, hol távolabbi kopogtatásukkal élénkitik a néma erdőt...“ Odább már lélekölő sivatag következik, hol legfeljebb egy-két eltévedt *fecske* röpül szélsébséggel néhány arasznyira a földtől... (p. 71.)

Ácsteszerén „mint nem mindennapi dolgot említi az igen olvasott tanító, miszerint itt 1847. év tavaszán a *rendes csontor*¹⁾ —, *Nucifraga caryocatactes*, Nusshäher — lövetett, melyből a múlt évben Győr és Dé m körül lőtt két példánnyal gyűjteményünk is gazdagított“. (p. 95.)

A bakonyánai sziklavölgyben „a vidám *pipiskék*, az örökké mozgékony *billegények* bizalmasan iddogálnak a szirtek töredékjein himbálódzva... A seregesen repkedő különfajú *cinkék* szüntelen cincegnek, a *pintyek* fütyörésznek, a *harkályok* csettegnek és kopogtatnak, a vizesések egyhangu alapmorájához legbájosabb változatokat képzendők. Mik a művészek legremekebb utánzásai a *zenérek* dalai s a sötét bokrok árnyaiban buslakodó bájdalu *csalogány* csattogási — a *sármányok* hangicsálási — s a turbékoló *vadgalambok* bugásihoz képest?“ (p. 132.)

Perepuszta „közelében levő vadászlakban egy kis *állatgyűjtemény* által lepettem meg; de mivel PAMINGER ur maga otthon nem volt, csak az ablakon nézhettem a szépen készített állatokat. Nevezett természetbarát tanítványim tanítványa s én szivemből örvendettem, hogy Zircen nem hijában apostolkodtam, minthogy az ott tanított tömés mestersége már ezen vadonig elterjedt“ (p. 134.)

RÓMER szerint a Bakonyban még Várpalotán is volt gróf WALDSTEIN Jánosnak is csinosan felállított termény- (és érem-) gyűjteménye, a környék természeti ritkaságaival (p. 148.) Zircen pedig már az ő idejében keletkezöben levő állatgyűjteményről stb. tesz említést (p. 152.)

MENTLER Gyulával — ki a Lovászpata mellett fekvő Szalmavárott lakott — „a győri muzeum állatgyűjteménye ügyes szaporítójával, valamint a pápainak e tekintetből legnagyobb részből való felállítójával, mint nagyhasznu segédjével“ is tett sok kirándulást RÓMER a Bakonyban... (p. 155.)

Balatonfüred-Savanyuvízen „a vendéglős udvarában láttam egy, a hegyek közt általa szárnyalt, eleven *barna keselyüt*; persze hogy

¹⁾ Sic!

muzeumunk számára nem kellett — nem azért, hogy igazán nem kellett volna — mert a példány igen szép és hazánkban ritka; de 30 frt volt az ára s honnan teremtek ennyi pénzt egy állatért?! . . .“ (p. 186.)

RÓMER-nek ezen töredékes és a mai napig egyedülálló adatai is mutatják, hogy mennyi teendőnk és pótolni valónk van még Csonka-Magyarország legnagyobb kiterjedésű hegységében, a Bakonyban, többek között az ornithológiai kutatások terén is!

Adatok a vetési varju (*Corvus frugilegus* L.) táplálkozásához.

Irta: DR. GELEI JÓZSEF.

Még a jó kora tavaszon küldtem volt be a m. kir. Madártani Intézetbe néhány fölbontott kagylóhéjat (*Unio pictorum*), melyet a korán tavaszodó 1924-es évnek már februáriusában gyűjtöttem a Tiszaparton, nem messzi Szegedtől, Tápé alatt. A véletlen odakünn éppen a gyűjtés színhelyén hozott össze professzor DR. GYÖRFFY ISTVÁN barátommal, a Madártani Intézet szegedi tudósítójával. A gyűjtés helyén megfigyelt lábnyomokból ő hívta föl a figyelmemet arra, hogy itt valószínűleg a varju munkájával van dolgunk. Engem módfölött érdekelt a ravasz állat eljárása, hogy miként bontja föl a tetemes vastagságú kagylóhéjat, s evégett néhány alkalommal kilátogattam a Tiszaparra. Illő távolból végzett megfigyelésem arra az első meglepő eredményre vezetett, hogy a kagylós területen, mely egy töltésvédő belső kőgát mögötti, csekély vizű kiöntéses helyen feküdt, nem a *dolmányos*, hanem a *vetési* varjak garázdálkodtak. A kagylók az első tavaszi ébredés után voltak, némelyik alig tett meg téli pihenőhelyétől kiindulólág egyméteres, mások legfönnebb három-négyméteres utat s amellet még mindig lehetett alvó kagylót is észlelni. A varjak a föléledt és a langyos parthoz kifelé tartó kagylók után hasig begázoltak. Amelyik egyet elkaphatott, az kirepült vele még a mult évről repedezett állapotban fönnmaradt agyagos partra és ott kezdte kopácsolni a „kemény diót“. A kopácsoló állatok közül sikerült hirtelen előugrással és lármás kiabálással ugy elriasztanom kettőt, hogy áldozatukat elfelejtették magukkal cipelni. És ezek megszemlélésénél ért a második meglepetés. A kitanult állatok ugyanis a kagylókat élükkel (szabad nyílásukkal) beállították az iszaprepedésekbe és a fölnyitást tolvajhoz illő ravasz módon a sarokpánt kopácsolásával kezdték meg és érték el. A zsákmányban varjaim egyelőre tetzésük szerint bővelkedtek; csaknem kis tarisznyára való fölbontott kagylóhéjat szedhettem utánuk össze, amiből megállapíthattam, hogy a fölbontást